

PREŠOVSKÁ UNIVERZITA V PREŠOVE

GRÉCKOKATOLÍCKA TEOLOGICKÁ FAKULTA

UL. BISKUPA GOJDIČA 2, 080 01 PREŠOV, SLOVENSKÁ REPUBLIKA

Návrh rámcových tém dizertačných prác pre doktorandské štúdium na GTF PU v akademickom roku 2025/2026

Študijný program: KATOLÍCKA TEOLOGIA

doc. ThDr. Peter Tirpák, PhD.

1. Obrad uvedenia dospelých do kresťanského života

Anotácia:

Kresťanské spoločenstvo je historickým uskutočnením daru „komúnie“ (koinonia), ktorá je ovocím Svätého Ducha. „Komúnia“ je najhlbším jadrom všeobecnej Cirkvi a partikulárnych cirkví, ktoré tvoria dané kresťanské spoločenstvo. Približuje a zviditeľňuje sa v bohatej pestrosti bezprostredných kresťanských spoločenstiev, v ktorých sa kresťania rodia k viere, vychovávajú sa v nej a žijú ju. Spracovanie predmetnej témy má prospieť k doplneniu oficiálnych pastoračných dokumentov Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku v kontexte učenia Cirkvi.

2. Misionárska spiritualita a jej vplyv na pastoračnú prax Cirkvi

Anotácia:

Dizertačná práca sa zaoberá misionárskou spiritualitou ako teologicko-pastoračnou kategóriou a analyzuje jej vplyv na formovanie pastoračnej praxe Cirkvi v kontexte súčasnej evanjelizačnej výzvy. Misionárska spiritualita, vychádzajúca z trinitárneho základu a dynamiky vyslania, predstavuje integrálny rozmer cirkevnej identity a poslania. Práca skúma, ako táto spiritualita pretvára paradigmy pastoračného pôsobenia, smerujúc k Cirkvi „vychádzajúcej“, schopnej dialógu, sprevádzania a inkulturácie evanjelia v meniacom sa spoločenskom kontexte.

prof. ThDr. Marek Petro, PhD.

1. Morálna teológia a demografická kríza: Etické implikácie nízkej pôrodnosti v kontexte kresťanského pohľadu na rodinu

Anotácia:

Práca skúma demografickú zimu – klesajúcu pôrodnosť a starnutie populácie – ako etickú výzvu pre spoločnosť i Cirkev. V teologicko-morálnom rámci rozvíja reflexiu o význame otvorenosti životu, zodpovednom rodičovstve a spoločenskom rozmere rodiny. Zohľadňuje ekonomické, kultúrne, hodnotové a ideologické faktory ovplyvňujúce reprodukčné správanie a analyzuje odpoveď kresťanskej morálky na individualizmus a hedonizmus, ktoré prispievajú k úpadku ochoty prijímať deti ako dar. Práca sa tiež opiera o učenie *Humanae vitae*, *Familiaris consortio* a *Amoris laetitia*.

2. Migrácia, populačné zmeny a kresťanská morálka: Teologicko-etické aspekty pohybu obyvateľstva v globalizovanom svete

Anotácia:

Táto dizertačná práca sa venuje morálnym a teologickým aspektom súčasných migračných procesov a ich demografického dopadu. Skúma etiku prijatia, solidarity a integrácie migrantov v kontexte kresťanského učenia o dôstojnosti každého človeka a spoločnom dobre. Vychádza z dokumentov Cirkvi ako *Fratelli tutti* a *Erga migrantes caritas Christi*, pričom zvažuje aj praktické a kultúrne napätia spojené so zmenou demografickej štruktúry v hostiteľských krajinách. Práca reflektuje, ako morálna teológia môže prispieť k spravodlivejšej a ľudskejšej migračnej politike.

prof. ThDr. PaedDr. Ing. Gabriel Paľa, PhD.

1. Rešpektovanie ľudskej dôstojnosti v prostredí väzenia v kontexte duchovnej starostlivosti o ženy vo výkone trestu

Anotácia:

Princípy sociálnej náuky Cirkvi vytvárajú reálne a charakteristické základy sociálnej katolíckej náuky, kde jedným z najdôležitejších princípov je rešpektovanie ľudskej dôstojnosti. V encyklike *Sollicitudo rei socialis* sa uvádza, že sociálna starostlivosť Cirkvi o opravdivý rozvoj človeka a spoločnosti spočíva v rešpektovaní a povznášaní ľudskej osobnosti vo všetkých jej rozmeroch. Svätý otec František pri

príležitosti otvorenia svätej brány v Jubilejnom roku 2025 pripomína potrebu konania dobra pre druhých a myslí aj na väzňa, aby im to prinieslo nádej na lepšiu budúcnosť. O to, či sa dbá o ľudskú dôstojnosť žien vo výkone trestu na Slovensku sa okrem iných orgánov zaujíma aj verejný ochranca práv, ktorý si všima, či sú dodržiavané ich základné ľudské práva a napríklad či majú dostatok životného priestoru v metroch štvorcových. Tomu ako prežívajú pobyt vo väzení ženy, doposiaľ nebola venovaná väčšia pozornosť. Nás zaujíma ako ženy vo výkone trestu odňatia slobody prežívajú pobyt vo väzení z aspektu vzťahu k rodine, deťom, ale predovšetkým po stránke duchovnej, či sa ich viera prehĺbila, oslabila alebo sa stali veriacimi, či naopak. Čo môže Cirkev ešte urobiť pre ženy vo výkone trestu?

2. Nová evanjelizácia v kontexte duchovnej a existenciálnej premeny človeka

Anotácia:

Táto dizertačná práca sa zaoberá fenoménom novej evanjelizácie ako kľúčového nástroja duchovnej a existenciálnej premeny jednotlivca v kontexte súčasnej postmodernej spoločnosti. Cieľom je analyzovať teologické základy, pastoraľnú prax a konkrétne výzvy spojené s ohlasovaním evanjelia dnešnému človeku. Práca vychádza z dokumentov Magistéria Katolíckej cirkvi, predovšetkým z učenia pápežov sv. Jána Pavla II., Benedikta XVI. a Františka. Opiera sa o kvalitatívny výskum, realizovaný prostredníctvom rozhovorov s pastoračnými pracovníkmi a laikmi zapojenými do evanjelizačných aktivít. Výsledky ukazujú, že nová evanjelizácia má významný potenciál viesť k hlbkej vnútornej premene, najmä ak je sprevádzaná autentickým svedectvom života.

3. Úlohy a postavenie kresťana v politike

Anotácia:

Politika výrazne ovplyvňuje kvalitu života spoločnosti a tým aj jednotlivca. Pápež František hovorí, že aj keď je politika neustále osočovaná, je vznešeným povolaním; je jednou z najcennejších podôb dobročinnnej lásky, pretože sa snaží o spoločné dobro. Je nástrojom na dosahovanie dobier pre občana či spoločnosť. Ak sa z politiky vytratí človek, jeho postavenie a potreby, stáva sa len nástrojom moci a manipulácie pre „zopár horných“ tejto spoločnosti. Výskumným problémom tejto témy je definovanie a aplikačné odporúčania pre background a formáciu adeptov na pôsobenie v politike.

prof. PhDr. ThDr. Daniel Slivka, PhD., LL.M.

1. Hermeneutika biblickej numerológie a jej interpretácia v konkrétnych častiach SZ

Anotácia:

Hermeneutika biblickej numerológie a jej interpretácia v konkrétnych častiach SZ a NZ je pomerne aktuálna problematika v oblasti biblickej hermeneutiky. Symbolika jednotlivých čísel alebo ich jednotlivý súčet poukazoval alebo nadväzoval na viaceré ďalšie poučenia, ktoré následne utvárali celkové porozumenie, význam a zmysel textov v teórii interpretácie Písma. Starý a Nový zákon obskakuje viaceré rozprávania a rôzne ďalšie literárne formy, kde dominujú čísla, ktoré nie sú len podaním obyčajného faktu, ale majú oveľa väčší a nadčasový význam. Správna identifikácia a interpretácia biblického textu vedie k správne porozumeniu celého kontextu i v 21. storočí a oslovuje čitateľa i dnes.

2. Hermeneutika biblickej numerológie a jej interpretácia v konkrétnych častiach NZ

Anotácia:

Hermeneutika biblickej numerológie a jej interpretácia v konkrétnych častiach SZ a NZ je pomerne aktuálna problematika v oblasti biblickej hermeneutiky. Symbolika jednotlivých čísel alebo ich jednotlivý súčet poukazoval alebo nadväzoval na viaceré ďalšie poučenia, ktoré následne utvárali celkové porozumenie, význam a zmysel textov v teórii interpretácie Písma. Starý a Nový zákon obskakuje viaceré rozprávania a rôzne ďalšie literárne formy, kde dominujú čísla, ktoré nie sú len podaním obyčajného faktu, ale majú oveľa väčší a nadčasový význam. Správna identifikácia a interpretácia biblického textu vedie k správne porozumeniu celého kontextu i v 21. storočí a oslovuje čitateľa i dnes.

doc. ThDr. Michal Hospodár, PhD.

1. Duchovná blízkosť hľadajúcim a neveriacim v kontexte učenia pápeža Františka

Anotácia:

V otvorenej spoločnosti pozorujeme praktické odpadnutie od viery a nárast ľahostajnosti voči praktizovaniu náboženstva. Na túto zmenu je potrebné reagovať aj v pastoračnom úsilí. Cieľom budúcej práce je na základe dokumentov Magistéria i skúsenosti z pastoraácie ponúknuť usmernenia a motiváciu v oblasti šírenia viery. Otázka hľadania Boha a života s ním v dejinách ľudstva nikdy nebola jednoduchá a má toľko odtieňov, koľko je na svete ľudí. Okrem Biblie ako základného prameňa viery, je táto otázka prítomná aj vo filozofii, literatúre, filmovom umení a inde a dá sa považovať za centrálnu otázku ľudského života. V dizertačnej práci sa budeme zaoberať súčasnou kultúrou, poznačenou praktickým ateizmom a pokúsime sa priniesť pastoračné podnety na jej elimináciu.

2. Prínos bernolákovcov a ich pokračovateľov pri formovaní Matice slovenskej

Anotácia:

Téma zaoberá kľúčovou úlohou bernolákovského hnutia a jeho pokračovateľov v procese formovania Matice slovenskej. Analyzuje, ako jazykové a kultúrne snahy generácie Antona Bernoláka položili základy pre neskoršie národné emancipačné úsilie, ktoré vyvrcholilo založením Matice slovenskej. Štúdia sleduje ideové prepojenia a personálne väzby medzi bernolákovcami a štúrovcami, pričom poukazuje na kontinuitu v ich snahe o pozdvihnutie slovenského jazyka, literatúry a národného povedomia. Práca osvetľuje, ako dedičstvo bernolákovcov inšpirovalo a usmerňovalo aktivity Matice slovenskej v jej počiatočných fázach a aký význam malo pre jej neskorší rozvoj ako významnej národnej inštitúcie.

Mons. doc. ThDr. Ľubomír Petřík, PhD.

1. Výzvy pre evanjelizáciu v sekularizovanom prostredí

Anotácia:

Cirkev sa so svojím poslanstvom viery a radostnej zvesti pre človeka ocitá v sekularizovanom svete akoby v úzadí, takmer na okraji záujmu jednotlivca i spoločnosti. Samotní praktizujúci kresťania často rezignujú pred odovzdávaním viery, pretože vnímajú, že človek má dnes iné priority. Ponuka evanjelia a viery sa dokonca často vníma ako útok na slobodu svedomia a zásah do súkromia človeka. Preto si kladíme otázky, či je alebo nakoľko je stále platné Ježišovo misijné poslanie pre jeho učeníkov, ako dnes evanjelizovať, ako sa vyvarovať prozelytizmu, aký postoj je potrebné zaujať a či je potrebné niečo zmeniť alebo na čo dať väčší dôraz, resp. ako pomenovať výzvy pre ohlasovanie evanjelia a viery, ktoré sú aktuálne pre súčasnosť. Cirkev si kladie tieto otázky a jednou z odpovedí je táto: „Problém dnešnej neplodnosti evanjelizácie, problém katechézy v moderných časoch sa týka schopnosti či neschopnosti Cirkvi tvoriť skutočné spoločenstvo, opravdivé bratstvo ako telo, a nielen ako stroj či firmu.“ Otázok a odpovedí je zaiste viac, preto je potrebné ich nájsť, konkretizovať, analyzovať a následne pomenovať základné východiská pre evanjelizáciu v súčasnosti.

2. Kerygmatický rozmer ohlasovania

Anotácia:

To, čo budovalo Kristovu cirkev, bola od počiatku kerygma. Tá bola podstatou ohlasovania nielen v apoštolských časoch, ale aj v nasledujúcom patristickom období, hlavne v jeho prvej časti. Keď v dejinách hovoríme o dekadencii ohlasovania, je zakaždým spojená s tým, že sa z ohlasovania vytrácala kerygma. Aj pre súčasného človeka je kerygma tým, čo mu dá život. „Nielen z chleba žije človek, ale z každého slova, ktoré vychádza z Božích úst.“ (Mt 4, 4) V rôznych situáciách života, hlavne, keď na človeka doľahne kríž, je mu záchranou autentické ohlasovanie – evanjelizácia, pozvanie postaviť svoj život na dôveru v Božie slovo. Lebo viera je z hlásania – rodí sa z počúvania Božieho slova (porov. Rim 10, 17). „Lebo keď svet v Božej múdrosti nepoznal svojou múdrosťou Boha, zapáčilo sa Bohu spasť veriacich bláznovstvom ohlasovania.“ (1Kor 1, 21) Kresťan je človek, ktorý postavil svoj život na Kristovi. A keď spoznal, že on je Pán, nemôže o ňom nerozprávať, „lebo my nemôžeme nehovoriť o tom, čo sme videli a počuli.“ (Sk 4, 20) Tento svet potrebuje stále znova a znova počuť radostnú zvesť evanjelia podopretú svedectvom tých, ktorí mu uverili. To sa musí premietnuť do každej formy ohlasovania viery.

3. Homília ako integrálna súčasť liturgického slávenia

Anotácia:

Je veľmi dôležité popri spoločných menovateľoch homílie a iných foriem ohlasovania vnímať špecifickosť homílie, ktorá je ohlasovaním v rámci liturgického slávenia. „To, čo homíliu odlišuje od iných foriem hlásania, je liturgický kontext.“ (Homiletické direktorium 11) Z tohto kontextu vyplýva veľa skutočností, ktoré je potrebné pomenovať, hlboko ich analyzovať a aktualizovať, pretože stále platí, že „mnoho farností a iných komunít žije a vzrastá práve zásluhou nedeľných homílií.“ (Evangelii nuntiandi 43). Pri tejto téme nemožno opomenúť „sakramentálnosť slova“ (Verbum Domini 56) a previazanie homiletického ohlasovania so slávením sviatostí, hlavne eucharistie. Homília je integrálnou súčasťou slávenia, preto sa nemôže nijako vyčleňovať z tohto rámca.

doc. ThDr. Radovan Šoltés, PhD.

1. Náboženská socializácia a formovanie obrazov Boha v spirituálnej reflexii

Anotácia:

Žiadny človek sa nerodí ako veriaci či neveriaci, ale sa veriacim stáva prostredníctvom podnetov a vplyvu prostredia, ako aj neskôr vlastného rozhodnutia. Proces rozvoja náboženskej dimenzie človeka tak prechádza istou náboženskou socializáciou, ktorá ovplyvňuje obrazy a predstavy Boha a samotnú náboženskú zrelosť, prípadne nezrelosť daného človeka. Cieľom dizertačnej práce bude preskúmať proces vytvárania náboženského presvedčenia, či už z pozitívneho alebo negatívneho vplyvu prostredia a vyvodiť praktické závery pre súčasnú spiritualitu Cirkvi.

2. Teologicko-psychologické predpoklady duchovného sprevádzania v kontexte ignaciánskej spirituality

Anotácia:

Služba duchovného sprevádzania patrí v súčasnosti k stále viac žiadaným formám pastoračnej služby v Cirkvi. Jej historické korene nachádzame už v spiritualite pústnych otcov pod pojmom „starectvo“, ktoré označovalo službu duchovného otcovstva vo formácii a hľadani vlastnej cesty k Bohu zo strany duchovných žiakov. Špecificky je táto služba obsiahnutá v spiritualite duchovných cvičení sv. Ignáca z Loyoly, ktorý kládol dôraz na špecifický prístup exercitátora voči exercitantovi počas duchovných cvičení. Cieľom dizertačnej práce bude zmapovať a popísať špecifickú úlohu exercitátora po formálnej aj obsahovej stránke a vyvodiť primerané konzekvencie pre službu duchovného sprevádzania v súčasnej pastorácii.

ICDr. Jurij Popovič, PhD., univ. docent

1. Miešané manželstvá v metropolitnej cirkvi sui iuris na Slovensku – história a súčasnosť

Anotácia:

Otázka manželstiev medzi veriacimi je v súčasnosti veľmi aktuálna, pretože v poslednom čase sme svedkami veľkej migrácie. Dôvody sú rôzne, ale medzi hlavné patrí ekonomická migrácia a tiež vojnové konflikty. Častým výsledkom týchto procesov je uzatváranie zmiešaných manželstiev. V minulosti sa Katolícka cirkev stavala k zmiešaným manželstvám negatívne, pretože sa obávala, že v budúcnosti by katolícka strana mohla stratiť svoju vieru a mohla by byť ohrozená katolícka výchova detí. Ani dnes Katolícka cirkev takéto manželstvá veľmi nepodporuje, ale je k nim tolerantná vzhľadom na pokrok ekumenizmu. Táto ústretovosť však neznamena, že Cirkvi je ľahostajný osud tých, ktorí uzatvárajú zmiešané manželstvá, pretože uzatváranie takýchto manželstiev sa riadi predpismi kánonického práva, ktoré majú od samého začiatku, keď sa takéto manželstvá uzatvárajú, za úlohu byť nápomocné tým, ktorí ich uzatvárajú, aby v nich mohli žiť v pokoji a bez urážky Stvoriteľa, a tak napriek rozdielom vytvoriť šťastné manželstvo. Postoj iných cirkvi k zmiešaným manželstvám bol v minulosti negatívny a v súčasnosti sa mení, ale napriek tomu trvajú na uzavretí manželstva vo svojej cirkvi.